

СИЛАБУС із дисципліни «ГІДРОГАЗОДИНАМІКА»

II семестр 2024р. II курс

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Галузь знань – 14 «Електрична інженерія»

Спеціальність – 144 «Теплоенергетика»

Освітня програма – Енергетичний менеджмент

Дисципліна – з циклу професійної підготовки

Час та аудиторія проведення занять – згідно з розкладом занять <http://rasp.kart.edu.ua>

Команда викладачів:

Лектор: Панчук Олексій Вікторович (старший викладач)

Контакти: +38 (057) 730 19 90, pan4uk_81@ukr.net

Години прийому та консультацій: 13.00-15.00, четвер

Веб-сторінка курсу: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=8881>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>; <http://lib.kart.edu.ua>

Гідрогазодинаміка - це механіка рідини і газу. Тобто це розділ механіки, в якому вивчають закони рівноваги і руху газів і рідин, силову взаємодію між ними, а також силову взаємодію між ними і обтічними тілами або обмежувальними їх поверхнями.

Об'єкт вивчення гідрогазодинаміки - рідина. Під рідиною розуміють крапельну рідину або газ.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Інтегральна: здатність розв'язувати складні загальні, спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері теплоенергетики або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів електричної інженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні:

ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

3. Фахові:

ФК 02. Здатність застосовувати і інтегрувати знання і розуміння інших інженерних дисциплін для вирішення професійних проблем.

ФК 07. Здатність враховувати ширший міждисциплінарний інженерний контекст у професійній діяльності в сфері теплоенергетики.

4. Результати навчання:

РН 1. Знати і розуміти математику, фізику, хімію на рівні, необхідному для досягнення результатів освітньої програми «Теплоенергетика».

РН2. Знати і розуміти інженерні науки, що лежать в основі спеціальності «Теплоенергетика» відповідної спеціалізації, на рівні, необхідному для досягнення інших результатів освітньої програми, в тому числі певна обізнаність в останніх досягненнях науки і техніки у сфері теплоенергетики.

РН3. Розуміння міждисциплінарного контексту спеціальності «Теплоенергетика».

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо вас цікавить основні закони і рівняння динаміки рідини та газу, гідравлічний розрахунок трубопроводів та витікання рідини через отвори і насадки, тоді вам потрібно саме це!

Від здобувачів очікується: базове розуміння вищої математики, фізики.

Команда викладачів і ваші колеги будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, і особисто – у робочий час.

Огляд курсу

Цей курс вивчається з вересня по грудень (1 семестр) та з лютого по травень (2 семестр), дає студентам представлення про основні фізичні властивості рідини та газу, основи закони кінематики рідини та газу, основи теорії подібності.

Курс складається з однієї лекції на тиждень, одного практичного заняття раз у два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії.

Протягом вивчення курсу студенти набудуть знання про: основні фізичні властивості рідини та газу, основи закони кінематики рідини та газу, основи теорії подібності, гідравлічний розрахунок трубопроводів, витікання рідини через отвори і насадки та багато іншого.

Практичні заняття передбачають рішення задач на основні фізичні властивості рідин та газів.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету

<http://kart.edu.ua/department/kafedra-ttdem/disciplini-ta-specialnosti>.

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «Дистанційне навчання»

<https://do.kart.edu.ua>

Лекції

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

	Тиждень	Кількість годин	Тема лекції
М О Д У Л Ь 1	1	2	Основні фізичні властивості рідини та газу. Густина і питома вага. Стисливість. Температурне розширення. В'язкість. Пароутворення. Капілярність. Моделі рідини.
	2	2	Основні закони кінематики рідини та газу. Методи описання руху. Лінія течії, траєкторія, струминка, живий перетин.
	3	2	Основні закони кінематики рідини та газу. Вихрова лінія, вихрова трубка, вихровий шнур. Міра вихрового руху. Теорема Стокса. Потенціал швидкості.
	4	2	Основні закони і рівняння динаміки рідини та газу. Сили, що діють на рідину. Закон збереження маси. Рівняння витрати.
	5	2	Основні закони і рівняння динаміки рідини та газу. Закон збереження та перетворення енергії. Рівняння кількості руху.
	6	2	Основні закони і рівняння динаміки рідини та газу. Закон збереження моменту імпульсу. Рівняння моментів кількості руху.
	7	2	Основні закони і рівняння динаміки рідини та газу. Закон збереження моменту імпульсу. Рівняння моментів кількості руху.
Модульний контроль 1			
М О Д У Л Ь 2	8	2	Гідро і газо статика. Властивості гідростатичного тиску. Основне рівняння гідростатики. Сила тиску рідини на плоску стінку.
	9	2	Гідро і газо статика. Сила тиску рідини на плоску стінку. Відносний спокій.
	10	2	Рух нестисливої рідини в трубопроводах. Режими руху рідини. Ламінарний рух рідини в круглій трубі.
	11	2	Рух нестисливої рідини в трубопроводах. Режими руху рідини. Турбулентний рух рідини в круглій трубі. Місцеві гідравлічні опори.
	12	2	Рух нестисливої рідини в трубах. Гідравлічний розрахунок трубопроводів. Трубопровід з насосним подаванням. Гідравлічний удар в трубах.
	13	2	Одномірний рух газу. Основні рівняння одномірного потоку. Параметри загальмованого потоку. Максимальна і критична швидкості потоку. Критерії подібності газових течій.
	14	2	Витікання нестисливої рідини через отвори і насадки. Витікання з отвору при незмінному напорі. Витікання рідини через насадки.
15	2	Гідравлічний розрахунок простого трубопроводу сталого перерізу. Основні завдання гідравлічного розрахунку простого трубопроводу сталого перерізу.	
Модульний контроль 2			
Іспит			

Практичні заняття

	Тиждень	Кількість годин	Тема практичного заняття
М О Д У Л Ь 1	1	2	Рішення задач на основні фізичні властивості рідин та газів.
	3	2	Рішення задач на закон збереження маси та рівняння Бернуллі.
	5	2	Рішення задач на визначення сил тиску, що діють на рідину при її абсолютному і відносному спокої.
	7	2	Рішення задач на гідравлічний розрахунок простого трубопроводу.
Модульний контроль 1			
М О Д У Л Ь 2	9	2	Рішення задач на визначення параметрів газу під час його одномірного руху.
	11	2	Рішення задач на визначення швидкості і витрати при витіканні рідини через отвори і насадки.
	13	2	Рішення задач на визначення параметрів при послідовному та паралельному поєднанні трубопроводів.
	15	2	Рішення задач на гідравлічний розрахунок розгалужених трубопроводів.
Модульний контроль 2			

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Основна література

1. Бойко А.В. Гідрогазодинаміка: підручник. Харків.: НТУ"ХП", 2007. – 444 с.
2. Ярхо О.А., Счастний Є.Є., Лялюк В.М. Гідрогазодинаміка. Навч. посіб. – Харків: УкрДАЗТ, 2007. – Ч.1 – 237 с.
3. Ярхо О.А., Счастний Є.Є., Лялюк В.М. Гідрогазодинаміка. Навч. посіб. – Харків: УкрДАЗТ, 2007. – Ч.2 – 130 с.
4. Ярхо О.А., Лялюк В.М., Комар С.В. Методичні вказівки до лабораторних робіт з дисципліни «Гідрогазодинаміка», - Харків: УкрДАЗТ, 2008.- 62с.
5. Ярхо О.А., Лялюк В.М., Комар С.В. Робоча програма та методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Гідрогазодинаміка» за спеціальністю «Теплоенергетика», - Харків: УкрДАЗТ, 2009.- 38 с.
6. Ярхо О.А., Лялюк В.М., Комар С.В., Василенко О.В. Методичні вказівки до виконання дипломного проектування та курсового проекту з дисципліни „Гідрогазодинаміка” спеціальності «Теплоенергетика», - Харків: Укр-ДАЗТ, 2010. - 102 с.

Допоміжна

1. Гідрогазодинаміка. Курс лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальностей 142 Енергетичне машинобудування, 143 Атомна енергетика, 144 Теплоенергетика, / В.М. Турик; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 145 с.

2. Гідрогазодинаміка: навчальний посібник / О.Г. Гусак, С.О. Шарапов, О.В. Ратушний. Суми: Сумський державний університет, 2022. – 296 с.
3. Гідравліка, пневматика, термодинаміка: навчальний посібник (для студентів спеціальності 015-професійна освіта) / М. С. Корець. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – 323.
4. Гідрогазодинаміка: Навчальний посібник для самостійної роботи і виконання контрольних завдань з дисципліни «Гідрогазодинаміка» студентами денної та заочної форм навчання спеціальності 151. – Краматорськ: ДДМА, 2018. - 90 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <http://metod.kart.edu.ua>
2. <https://kart.edu.ua/department/kafedra-ttdem>
3. <https://korolenko.kharkov.com/>
4. <https://www.library.kpi.ua/>
5. <http://lib.kart.edu.ua/>

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою (оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову не нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 4 бали. **Максимальна сума становить 30 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 2 балів), ступенем залученості (до 4 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 3 балів). **Максимальна сума становить 30 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (15 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2,67 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

Студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити, відповівши на питання викладача

https://uart-my.sharepoint.com/:b/g/person/panchuk_o_kart_edu_ua/ERyu7ZRR_QlBgXBdqDFYTfoBIIUCSTIIW_mDGUzuzsF9Jg?e=8Rfxm5

Команда викладачів:

Панчук Олексій Вікторович (<http://kart.edu.ua/staff/panchuk-oleksij-viktorovich>) – гідрогазодинаміки в УкрДУЗТ. Напрямки наукової діяльності: системи опалення; економічність роботи рухомого складу при проведенні реостатних випробувань.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=8881>